

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler, innvalgstelefon
Jan Erik Andersen, +47 73 19 92 78

Supplerende vern - oversendelse av aktuelle områder fra Fylkesmannen i Trøndelag

Om oppdraget

Det vises til brev av 30.10.2018 fra Miljødirektoratet (Mdir) om oppdrag til fylkesmennene knyttet til supplerende vern fase I. Oppdraget er forankret i Klima- og miljødepartementet (KLD) og er en politisk bestilling knyttet til behandlingen av Stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. ST 14 (2015-2016)).

KLD har avgjort at arbeidet skal skje i to faser:

- 1. Fylkesmennene skal i første fase identifisere konkrete områder som kan være aktuelle for supplerende vern. Mdir foretar deretter en samlet vurdering av fylkesmennenes forslag. Mdir skal oversende til KMD en samlet oversikt over omfang og konkrete områder som kan være aktuelle for supplerende vern. Denne oversikten skal også inneholde en generell overordnet vurdering av samfunnsøkonomiske konsekvenser (både positive og negative), beskrivelse av offentlige og private kostnader, samt administrative konsekvenser ved gjennomføringen av det samlede forslaget.*
- 2. Departementet avgjør på bakgrunn av direktoratets vurdering det totale omfanget av de kommende supplerende verneplanene, og vil deretter innenfor denne rammen, gi direktoratet oppdrag om å starte verneplanprosesser for de konkrete områdene.*

I fase 1 skal fylkesmennene identifisere og foreslå konkrete områder som er egnet til å oppfylle mål for det supplerende vernet. Forslag skal være basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag.

Følgende kriterier skal ligge til grunn for valg av aktuelle områder:

- Områdene skal bidra til at alle naturtyper er tilstrekkelig representert i norske verneområder.
- Områdene skal bidra til å sikre truet natur (arter og naturtyper)
- Områdene skal bidra til større robusthet for å motvirke negative effekter av klimaendringer og andre negative påvirkninger.
- Områdene skal bedre det økologiske nettverk som verneområdene utgjør.

Områdene skal ikke omfatte skog og marine områder, da det er egne prosesser for vern av disse naturtypene. Det skal vurderes både nye verneområder og utvidelser av eksisterende verneområder. Omgjøring av verneform kan også foreslås.

Det skal vurderes om deler av de vernede vassdragene trenger økt beskyttelse gjennom områdevern etter naturmangfoldloven. Som utgangspunkt skal vannstrengen og områder med nær økologisk tilknytning til denne vurderes.

Områdene som foreslås skal bidra til å sikre truet natur.

Forslag til områder i Trøndelag som kan være aktuelle for supplerende vern

Fylkesmannen i Trøndelag har ut fra søk i Naturbase identifisert i alt 181 områder med et samlet areal på 651 km² som har naturfaglige kvaliteter som gjør at de kan være aktuelle for vern i prosessen knyttet til supplerende vern. 126 områder er nye områder, mens 55 områder er utvidelser av eksisterende verneområder.

Arronderingen av områdene må ses på som grove og foreløpige. Det er ikke i detalj sett på avgrensning i forhold til veier, bygninger og andre anlegg/inngrep. Dette må bli en del av en eventuell framtidig verneprosess-vurderinger for de områder som til slutt blir valgt ut for dette. Oversikten inneholder 40 nye områder eller utvidelser av eksisterende verneområder hvor kulturpreget vegetasjon er hovedkvaliteten, blant annet de sterkt truede naturtypene slåtemyrflate og kystlynghei. Dersom slike områder skal vernes, må det forutsettes at områdene kan forvaltes på en slik måte at vernekvalitetene består. For å kunne ivareta dette vil det være en klar fordel at grunneier er positiv til vern. Dette fordi det kreves fortsatt bruk i form av slått eller beite, med nødvendig støtte til dette over offentlige budsjetter, enten dette er over landbruk- og matdepartementets budsjett eller Klima- og miljødepartementets budsjett. Dette må avklares på nasjonalt nivå.

For 10 områder foreslås det mulig endring av verneform og for 10 områder foreslås det både en utvidelse og endring av verneform. Særlig i eldre fugle- og dyrelivsfredningsområder hvor nyere registreringer viser at det er verdifulle naturtyper i områdene, er den gamle verneformen ofte uegnet til å ivareta de samlede registrerte kvaliteter. Her er endring til naturreservat aktuelt.

Flere naturtyper i Trøndelag har mangelfullt vern, eksempelvis strandeng og rike strandberg. Lavereliggende myrer er også dårlig representert, blant annet den sterkt truede naturtypen rikere myrflate i låglandet og den sårbare naturtypen sentrisk høgmyr, og det er flere kandidater av disse naturtypene for supplerende vern. Spesielle forekomster i og ved vann har også mangelfullt vern, her er også de største mangler i lavlandet. Oversikten omfatter flere kalksjøer, fisketomme tjern og tjern/vann med stor og liten salamander. Slike mindre lokaliteter har ofte andre naturkvaliteter enn salamandere, slik at naturreservat antakelig er best egnete verneform. I Rindal kommune er det et større område med flere vann og tjern med salamander, som ikke har andre registrerte vernekvaliteter for dette området er verneformen biotopvern aktuell. Biotopvern er også aktuell verneform på et fjellområde mellom Tydal og Holtålen kommune, der fjellreven nå på nytt har etablert seg.

Varig verna vassdrag

Det er en del av oppdraget knyttet til supplerende vern å vurdere økt vern langs varig verna vassdrag, fortrinnsvis langs vannstrengen og områder i nær tilknytning til denne. Vi kommer med følgende forslag til mulige kandidater:

Jørstadelva: Utløpet med meanderende elveparti og *Imsa/Ståggåelva*: Tar med større parti med kroksjøer, dammer, myrer.

Svorka: Parti langs elva og del av Svorksjøen med meandrerende parti langs Skolda.

Gaula: Foreslår mulig vern av 4 delområder langs Gaula, fra litt oppstrøms Støren til Gaulosen. Et område fra Ler til Melhus på 2850 dekar har viktige leveområder for den prioriterte artene elvesandjeger og den sterkt trua arten stor elvebreddekkopp. Gaula er eneste levestedet for elvesandjeger i Midt-Norge og er et hotspothabitat for insekter på elvebredder i Norge. Dette er den viktigste strekningen langs Gaula for elvesandjeger, stor elvebreddekkopp og nesten hundre andre trua insekter som har åpne sand- silt og grusflater langs gaula som leveområde. De siste årene har elvesandjeger kun hatt forekomster på denne strekningen.

Elvebreddene langs Gaula står er i stor endring. Undersøkelser gjennomført av NINA på oppdrag av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag viser at mengde elveører langs Gaula er halvert fra 50-tallet og fram til i dag. Dette er kritiske for det unike insektlivet langs Gaula.

Den viktigste faktoren for at disse artene skal overleve er at deler av Gaula får meandrer og dermed danne sand- og grusarealer og flomløp. Hensikten med å verne denne strekningen er å ta vare på en meandrerende del av Gaula slik at det unike insektlivet langs Gaula ikke forsvinner.

Nasjonalparker og store landskapsvernområder

For to områder, Trollheimen landskapsvernområde og Sylan landskapsvernområde (inkl. to naturreservater), foreslås det mulig endring av verneform fra landskapsvern til nasjonalpark. For Trollheimen eventuelt en kombinasjon av landskapsvern i seterdalene og nasjonalpark ellers, etter modell fra Forollhogna-områdene. Disse forslagene er lagt fram for verneområdestyrene, slik at de er kjent med de. Årsaken til at disse to områder er landskapsvernområder er at den gamle naturvernloven ikke hjemlet opprettelse av nasjonalparker i områder som i sin helhet var eid av private, selv om vernekvalitetene var tilstrekkelig store. Det foreslås samtidig tre utvidelser av Trollheimen landskapsvernområde, alle i Oppdal kommune.

Det foreslås en mindre utvidelse av Knutshø landskapsvernområde og en utvidelse av landskapsvernområdene i Drivdalen nordover. I tilknytning til Knutshø landskapsvernområde foreslås vern av Vinstradalen, fortrinnsvis som et eget landskapsvernområde.

Femundsmarka nasjonalpark foreslås utvidet nordover på Stastskog SFs grunn og Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområde foreslås utvidet for å ta med flere lokaliteter med svartkurle (EN-sterkt truet).

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark foreslås utvidet nordover av Lierne kommune, noe Fylkesmannen har tatt inn i sitt forslag.

Innspill underveis i arbeidet

Det er gjort en henvendelse til Klima- og miljøvernnavdelingens kontaktpersoner i kommunene om supplerende vern med mulighet for å komme med innspill. Dette fanget ikke opp alle kommuner. To kommuner, Steinkjer og Meråker, har svart at de ikke ser behov for supplerende vern i sine kommuner. Lierne kommune ønsker utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, noe som er tatt inn. Orkdal kommune støtter vern av lokaliteten Orkdal (Gjølmesørene). Fylkesmannen har invitert Naturvernforbundet, NOF og FNF til å komme med innspill i prosessen og Naturvernforbundet og NOF har kommet med innspill til aktuelle områder. Ellers har det vært noen tilbakemeldinger og kontakt mot noen kommuner i prosessen.

Alle kommuner som er representert i et nasjonalpark- og/eller verneområdestyre er tilskrevet, og eventuelle tilbakemeldinger skulle sendes Fylkesmannen innen 25. januar 2019. Fire kommuner, Røyrvik, Stjørdal, Steinkjer og Meråker, har svart at de ikke ser behov for supplerende vern i sine kommuner. Lierne kommune ønsker utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, noe som er tatt inn. Nasjonalpark- og verneområdestyrene er orientert om arbeidet, og vi har fått innspill fra Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre. Fylkesmannen har vurdert forslaget fra nasjonalparkstyret, og foreslår at Gaundalsmyra naturreservat, Storfloa naturreservat og Arvasslia naturreservat innlemmes i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, mens de fire andre naturreservatene (Berglimyra og Klumplifjellet, Holden, Merkesfloen, Guslia) forblir selvstendige naturreservater.

NTNU Vitenskapsmuseet har bistått i arbeidet, særlig innenfor naturtyper i våtmark. Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen er orientert om arbeidet med supplerende vern, og er gitt anledning til å gi innspill og synspunkter.

Samfunnsøkonomiske konsekvenser

De fleste områdene som er spilt inn ligger i LNF-områder i kommuneplanenes arealdeler. Mange av disse områdene har landbruksmessig bruk som skogbruk og beite på hele eller deler av områdene. Beite vil normalt ikke være i konflikt med eventuelt vern, mens skogbruk normalt vil ha forbud eller begrensninger.

Noen områder berører arealer med andre reguleringsformål, mest byggeområder for fritidsbebyggelse, i et par tilfeller industriområder. I de områder der det kan være konflikt mellom et eventuelt verneområde og planstatus, må situasjonen avklares i en eventuell verneprosess. I de fleste tilfeller mener vi det kan være mulig å tilpasse et vern til annen bruk, eksempelvis vern av rike strandberg i tilknytning til hyttefelt. Det forventes dermed ikke store erstatningsmessige konsekvenser av at noen av områdene delvis er innenfor reguleringsformål som kan være i konflikt med eventuelt vern. Et spesielt område er Sandfærhus i Stjørdal kommune, hvor det har vært en planprosess innenfor området som ikke har ført fram. Området spilles her inn av oss, idet det har store naturkvaliteter som gjør det kvalifisert for vern.

For mange områder blir det med noe produktiv skog i lommer og kanter om områdene skal ha god arrondering og for å opprettholde områdenes økologiske funksjon. Det bør klargjøres at slik naturlig arrondering vil være mulig, og ikke kun henvise til frivillig skogvern. Det må da påregnes erstatningsutbetalinger for produktiv skog som måtte bli innenfor eventuelle verneområder.

51 av områdene er myrområder, samt at myr inngår sammen med andre naturtyper i noen områder. Noen av disse kan ha potensiale for oppdyrking, men idet de i de fleste tilfeller er registrert som svært viktige naturtyper, vil oppdyrking som regel ikke være tilrådelig etter nydyrkingsforskriften, jf. at det også vurderes forbud mot nydyrking av myr.

Det er dyrkamark, veier, bygninger og anlegg innenfor noen av områdene. Hvordan avgrensning og bestemmelser konkret blir i forhold til disse vil bli en del av en eventuell verneprosess. Det legges til grunn som et utgangspunkt at alle eksisterende veier, bygninger og anlegg skal kunne brukes og vedlikeholdes også om prosessen ender opp med at de blir med innenfor et framtidig verneområde.

Et vern innebærer kostnader for å forvalte områdene. For områder som ikke har restaureringsbehov og som skal ha naturlig utvikling vil kostnadene normalt være små. Dette gjelder flertallet av områdene. For de 40 områdene som har kulturlandskapskvaliteter som fordrer bruk og skjøtsel vil det være betydelige kostnader for å opprettholde vernekvalitetene. Et vern uten at vernekvalitetene kan ivaretas vil være feilslått.

I noen områder er det restaureringsbehov, særlig knyttet til restaurering av grøftet myr. Dette vil også ha en kostnad.

Det vil være en fordel om man kan basere seg på størst mulig grad av frivillighet i framtidige verneprosesser for aktuelle områder. Vern uten at grunneierne og kommunene er positive til det bør kun gjennomføres for spesielt verdifulle områder.

Med hilsen

Bjørnar Wiseth (e.f.)
Klima- og miljødirektør
Klima- og miljøavdelingen

Jan Erik Andersen
Seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1. Notat om arbeidet med områder for supplerende vern i Trøndelag
2. Excelfil med utfylt informasjon om områdene
3. Shapefil for områdene